

LA TRADICIÓ LÍRICA JAPONESA
Isidor Cònsul

-Miquel Desclot, Per tot coixí les herbes. De la lírica japonesa. Pròleg d'Angel Crespo. Edicions Proa. Barcelona, 1995.

-

Fa tres anys, Jordi Coca tancava el pròleg a Versions de Matsuo Basho (1992) referint-se als criteris d'adaptació emprats per vèncer les dificultats trobades i així apropar-se a una obra que considera intraduïble, tot i haver temptat plomes il·lustres del món occidental. Una afirmació similar la sosté ara Miquel Desclot al paper Tres notes finals, epíleg que arrodoneix Per tot coixí les herbes, la generosa antologia de lírica japonesa que ell mateix ha confegit. Desclot hi reivindica el model de Marià Manent -L'aire daurat (1928)- respecte de la poesia xinesa, la qual cosa vol dir treballar en interpretacions d'aclimatació lírica que tenen més en compte la literaritat que no pas la literalitat. Dit d'una altra manera, demostrar més respecte per l'esperit i el to de cada poema que no pas l'estricta fidelitat a la lletra d'un text. El mateix antòleg reporta un testimoni de Josep Palau i Fabre, recollit a Nous quaderns de l'alquimista (1983), on el poeta pondera les versions de Marià Manent com un treball d'estricta creació. Bàsicament pel risc d'endinsar-se en el món que s'endevina rera el mur de les paraules. Manent féu l'esforç de penetrar l'ànima mateixa de la lírica xinesa i gosà de transitar-la per un camí diferent del que ja havia petjat Apel·les Mestres a Poesia xinesa (1925) i del que més tard assajà Josep Carner a Lluna i llanterna (1935). Un i altre es captaven amb bons oficis de torsimany però sense l'esperit interpretatiu d'una autèntica translació poètica. Per contra, les interpretacions de Manent, més que no pas traduir poesia xinesa al català,

s'inscriuen en el repte d'escriure poesia xinesa en català.

INTERPRETAR, MÉS QUE NO PAS TRADUIR

No té res de gratuït aquest encarament de Marià Manent davant d'Apel·les Mestres i Josep Carner. Sobretot en la mesura que suposen dues apostes diferents d'anostrar la lírica xinesa: una s'enlaira en el risc creatiu d'interpretar-ne la música i l'altra es limita a escriure'n la solfa de la traducció. I l'acarament encara ho és menys de gratuït, quan el lector comprova que Miquel Desclot, seduït per la corda interpretativa de Marià Manent, treballa una entrada similar en la tradició lírica japonesa discrepant del mestre Carles Riba, introductor i adaptador català de la tanka. Recordeu les conegudes Tannkas de les quatre estacions i Tannkas del retorn dins del volum Del joc i del foc (1946). Sense cap complex que l'engavanyi, Miquel Desclot apunta, si se li permet l'atreviment, que no ha traduït poesia japonesa al català, sinó que he **escrit** poesia japonesa en català.

L'ART DE LA CONCENTRACIO

La gràcia més evident de la lírica japonesa neix del repte de crear, dins d'uns límits rígids i curts d'extensió, filigranes poètiques que són autèntiques obres d'art. La tanka, per exemple, és una composició de trenta-una síl·labes repartides en cinc versos (5-7-5-7-7), i l'haikú redueix encara l'experiència de concentració fins a una mica més de la meitat (5-7-5). Tots dos han esdevingut pilars de la tradició lírica japonesa i ens acosten a una manera molt diferent de fer i concebre la poesia. A primera vista semblen peces de fragilitat trencadissa i desconcerten amb un no sé què de subtilitat volàtil, com si es tractés d'una aroma que passa penjada de l'aire o una visió fugaç i llampant. Acostumen a sorprendre, sobretot a qui n'espera un gruix més consistent de

narrativitat. Fins que el mateix lector queda atrapat en una suau teranyina de subtiletes, s'adona de la força suggerent i la gràcia dels símbols, i sent créixer dintre seu l'intens plaer lector que només ofereix la bona poesia. Per assumir-ho, però, cal ser a l'aguait dels tòpics que la transiten amb més freqüència: la neu, la lluna, les flors d'arbres fruiters i les oques salvatges, entre altres, símbols estrictament codificats per la retòrica tradicional japonesa.

Per tot coixí les herbes és una antologia que segueix la divisió dels períodes històrics adoptada pels filòlegs nipons i repassa, en els seixanta-nou poetes antologats, el noms més importants de la poesia japonesa de tots els temps. Així, doncs, la tria ofereix, per primera vegada en la nostra literatura, la visió de conjunt d'una lírica llunyana i suggestivament exòtica. Fins ara, i en una tradició que ja compta cinquanta anys, la literatura catalana havia imitat formes de síntesi de la poesia japonesa -la tanka i el haikú. Només amb tres anys, però, les Versions de Matsuo Basho, de Jordi Coca, i aquest Per tot coixí les herbes, de Miquel Desclot, han obert un camí valent, i aquesta és la riquesa del seu valor afegit, en l'anostrament de la poesia japonesa.

Isidor Cònsul